

Aleksander Oleszko

Administracyjny tytuł wykonawczy wystawiony na podstawie deklaracji podatkowej a ustanowienie hipoteki przymusowej (cz. I)*

1. Pojęcie zobowiązania podatkowego a ustanowienie hipoteki przymusowej

Hipoteką przymusową mogą być zabezpieczone także należności pieniężne niemające charakteru cywilnoprawnego. Zarazem zwraca się uwagę, że ustanowienie takiej hipoteki (chodzi o hipotekę przymusową zwykłą) w celu zabezpieczenia należności pieniężnych możliwe jest tylko w wypadkach wyraźnie prawem przewidzianych¹. Zabezpieczone w ten

* Artykuł (cz. I i II) dotyczy stanu prawnego sprzed nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. (Dz.U. Nr 162, poz. 1691) i odnosi się do należności pieniężnych powstałych przed dniem 20 stycznia 2005 r. z tytułu zaciągnięcia zobowiązania tylko przez jednego z małżonków oraz zabezpieczenia hipotecznego wierzytelności pieniężnej na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka. Zgodnie z art. 5 ust. 3 pkt 2 wskazanej wyżej ustawy, dotychczasowe przepisy znajdują nadal zastosowanie do wyłączeń lub ograniczeń odpowiedzialności majątkiem wspólnym za zobowiązania jednego małżonka.

¹ J. P i s u l i ń s k i, *Hipoteka kaucyjna*, Kraków 2002, s. 121 i nast.; S. R u d n i c k i, *Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Przepisy o postępowaniu w sprawach wieczystoksięgowych. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 264 i nast.; D. D r a p a ł a, *Ustanowienie hipoteki przymusowej*, Rejent 1996, nr 9, s. 62 i nast.; J. P e t r a n i u k, *Hipoteka zabezpieczająca zobowiązania podatkowe*, Rejent 2001, nr 10, s. 32 i nast.; B. B r z e z i ń s k i, W. M o r a w s k i, *Hipoteka przymusowa zabezpieczająca zobowiązania podatkowe*, Mon.Praw. 2001, nr 7, s. 29 i nast.

sposób należności mogą podlegać zaspokojeniu w trybie egzekucji administracyjnej². Wśród nich są przede wszystkim zobowiązania podatkowe w rozumieniu art. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (o.p.). W świetle tego przepisu, zobowiązaniem podatkowym jest wynikające z obowiązku podatkowego zobowiązanie podatnika do zapłacenia na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu albo gminy podatku w wysokości, w terminie oraz w miejscu określonym w przepisach prawa podatkowego, zaś na podstawie art. 6 o.p. podatkiem jest publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej.

Przepisy ordynacji podatkowej o hipotecę przymusowej stosuje się do hipotek przymusowych przewidzianych w innych ustawach. Tymi innymi ustawami są przede wszystkim:

1) ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), art. 52 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 52 lit. a;

2) ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2571).

Zgodnie z art. 37o ust. 1 tej ustawy, podmioty wskazane w art. 37j ust. 1 obowiązane są składać informację o opłacie paliwowej właściwemu naczelnikowi urzędu celnego oraz obliczać i wpłacić opłatę paliwową w terminach wskazanych w art. 37o ust. 1 pkt 1 i 2. W świetle art. 37q, do opłaty paliwowej stosuje się odpowiednio przepisy ordynacji podatkowej, z zastrzeżeniem art. 37o ust. 3. W razie niewpłacenia w powyższych terminach kwoty wskazanej w informacji w sprawie opłaty paliwowej lub wpłacenia jej w niepełnej wysokości, informacja ta stanowi podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego, zgodnie z art. 3a § 1 pkt 4 i § 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (cyt. dalej jako u.p.e.a., Dz.U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968 ze zm.);

² Uchwała SN z dnia 18 maja 1995 r. III CZP 63/95, OSNC 1995, nr 10, poz. 142 oraz J. Pi s u l i ń s k i, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1995 r. III CRN 63/95*, Rejent 1996, nr 2, s. 114 i nast.

3) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 27 września 2004 r. w sprawie określenia wzoru informacji dotyczącej opłaty paliwowej (Dz.U. Nr 214, poz. 2176);

4) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 ze zm.).

Na podstawie art. 49a ust. 3 należności z tytułu wpłat wskazanych w art. 49 ust. 1 tej ustawy są zabezpieczone hipoteką przymusową na wszystkich nieruchomościach dłużnika. Do hipoteki tej stosuje się odpowiednio przepisy ordynacji podatkowej, dotyczące hipoteki przymusowej (art. 49a ust. 4 cyt. ustawy);

5) ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 387 ze zm.). Na podstawie art. 26 ust. 3 dla zabezpieczenia należności z tytułu składek ZUS przysługuje hipoteka przymusowa.

Podstawą ustanowienia hipoteki przymusowej jest doręczona decyzja o określeniu wysokości należności z tytułu składek, jednakże na żądanie ZUS lub kierownika terenowej jednostki organizacyjnej ZUS, będącego jednocześnie organem egzekucyjnym, dłużnik obowiązany jest do wyjawienia nieruchomości oraz przysługujących mu praw majątkowych, które mogą być przedmiotem hipoteki przymusowej lub zastawu, jeżeli z dowodów zgromadzonych w postępowaniu wynika, że należności z tytułu składek mogą zostać niezaspokojone (art. 26 ust. 5 cyt. ustawy). Wyjawienia nieruchomości dokonuje się w formie oświadczenia składanego pod rygorem odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania. Żądanie wyjawienia stosuje się do małżonka, następców prawnych i osób trzecich odpowiadających za zadłużenie płatnika składek oraz do osób, które pobrały nienależne świadczenia, płatników składek lub innych podmiotów zobowiązanych do zwrotu nienależnych świadczeń wskazanych w art. 84 ustawy, z wyjątkiem przypadku gdy nienależne świadczenia podlegają potrąceniu z bieżąco wypłaconych świadczeń (art. 26 ust. 5a i ust. 6 pkt 1 i 2 tejże ustawy). Z mocy art. 26 ust. cyt. ustawy, do omawianej hipoteki stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o ordynacji podatkowej, dotyczące hipoteki przymusowej;

6) ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych.

Na podstawie art. 10 ust. 1 tej ustawy podatnicy obowiązani są bez wezwania organu podatkowego do złożenia deklaracji w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych oraz obliczenia i wpłacenia podatku w terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego (ust. 3), z wyłączeniem przypadków, gdy podatek jest pobierany przez płatnika. Płatnikiem jest między innymi notariusz pobierający należności od czynności cywilnoprawnych, dokonanych w formie aktu notarialnego (art. 10 ust. 2 pkt 1 ustawy). Notariusz jako płatnik podatku jest obowiązany do przekazywania organowi podatkowemu właściwemu ze względu na siedzibę płatnika odpisów sporządzonych aktów notarialnych, dotyczących czynności cywilnoprawnych stanowiących przedmiot opodatkowania (art. 10 ust. 2 pkt 3 ustawy);

7) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 54, poz. 535).

Na podstawie art. 94 ust. 1 tej ustawy Skarbowi Państwa przysługuje hipoteka przymusowa z tytułu warunkowych wierzytelności, wynikających z wpłacenia zaliczki naliczonego podatku. Na mocy art. 94 ust. 2 cyt. ustawy, do hipoteki przymusowej stosuje się przepisy ordynacji podatkowej;

8) ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz.U. Nr 68, poz. 622).

W świetle art. 66 tej ustawy, do odpowiedzialności z tytułu długu celnego oraz odsetek stosuje się odpowiednio przepisy art. 29 oraz rozdziałów 14 i 15 działu III ordynacji podatkowej. W zakresie wykonywania obowiązków o charakterze pieniężnym, wynikających z przepisów prawa celnego, organy celne stosują przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, chyba że przepisy prawa celnego stanowią inaczej.

2. Pojęcie i charakter deklaracji podatkowej

Na mocy art. 21 § 2 o.p. , jeżeli przepisy prawa podatkowego nakładają na podatnika złożenie deklaracji, a zobowiązanie podatkowe powstaje z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania, podatek wykazany w deklaracji jest podatkiem do zapłaty. Jeżeli jednak w postępowaniu podatkowym organ podatkowy stwierdzi, że podatnik, mimo ciężącego na nim obowiązku, nie zapłaci w całości lub w części podatku, nie złożył deklaracji albo że wysokość zobowiązania podatkowego jest inna niż wykazana w deklaracji, organ

podatkowy wydaje decyzję, w której określa wysokość zobowiązania podatkowego (§ 3 art. 21 o.p.).

Na tle powyższego uregulowania wspomnianą deklarację określa się jako deklarację samowymiarową. Na mocy ordynacji podatkowej deklaracja ta stała się instrumentem tworzenia powinności skonkretyzowanej zapłaty oraz podstawą wykonania zobowiązania podatkowego³. Oznacza to, że organy podatkowe zostały zwolnione z obowiązku wydania decyzji każdemu podatnikowi po zakończeniu roku podatkowego. Deklaracje mogą pozostawać w obrocie i pełnić te funkcje, które pełni normalnie decyzja wymiarowa. Jeżeli jednak okazałoby się, że deklaracja była wadliwa, to jej korekta odbywa się obecnie nie na zasadzie nadzoru, lecz w drodze postępowania podatkowego⁴.

Ordynacja podatkowa nie podaje definicji ustawowej deklaracji podatkowej. W przepisie art. 3 pkt 5 o.p. stanowi jedynie, że jeżeli w ordynacji mówi się o deklaracjach, wówczas rozumie się przez to również zeznania, wykazy oraz informacje, do których składania obowiązani są na podstawie przepisów prawa podatkowego podatnicy, płatnicy oraz inkasenci.

Wśród różnych rodzajów deklaracji, w zależności od metody wymiaru podatku⁵, przedmiotem naszego zainteresowania jest deklaracja samowymiarowa. Przyjmuje się, że tego rodzaju deklaracja jest wymiarem podatku jak decyzje podatkowe. Ujawnia pośrednio stosunek prawny zobowiązania podatkowego przez to, że zawiera zadeklarowaną należność podatkową „do zapłaty” (art. 21 § 2 o.p.). Zawiera bowiem powinność zapłaty i może stanowić ostateczny wymiar zobowiązania (podobnie jak decyzja), jeżeli przez decyzję nie zostanie zmieniona⁶.

Akceptacja wskazanego kierunku określenia charakteru deklaracji samowymiarowej wskazuje, że wspomniana deklaracja podatkowa nie kreuje samego zobowiązania, które powstaje w wyniku określonego w ustawie zdarzenia, a jest jedynie instrumentem wymiaru, który zresztą może być wielokrotny na podstawie tego samego stosunku prawnego

³ H. D z w o n k o w s k i, *Samowymiar zobowiązań podatkowych*, PiP 2004, z. 12, s. 40.

⁴ Tamże, s. 41.

⁵ Tamże, s. 42.

⁶ Tamże.

zobowiązania podatkowego. Poniekąd deklaracja ta zastępuje decyzję wymiarową, z zastrzeżeniem wskazanym w art. 21 § 3 o.p. Uzasadnia to twierdzenie, że wymiar zobowiązania następuje na mocy deklaracji (zeznania) albo na podstawie decyzji podatkowej⁷.

Nie można jednak nie zauważyć, że na gruncie obowiązującego prawa istnieje jednak istotna różnica między deklaracją samowymiarową a decyzją administracyjną ustalającą wymiar podatku, nawet w sytuacji gdy zobowiązanie podatkowe powstaje z chwilą zdarzenia przewidzianego w ustawie, z którym ustawodawca wiąże powstanie takiego zobowiązania (por. art. 21 § 1 pkt 1 o.p.), ilekroć rozpatrywać będziemy wspomniane dokumenty jako podstawy wpisu hipoteki przymusowej (pomijamy w tym miejscu charakter wpisu tej hipoteki, a mianowicie, czy chodzi o hipotekę zwykłą, czy też o kaucyjną, co będzie miało istotne znaczenie w dalszych rozważaniach). Jeżeli bowiem spojrzymy na przepis art. 35 § 2 pkt 1 oraz pkt 2 o.p., który wskazuje właśnie na dokumenty mogące stanowić podstawę wpisu hipoteki przymusowej, to widzimy, że dokumentami tymi są: decyzja (§ 2 pkt 1 lit. a-f), tytuł wykonawczy lub zarządzenie zabezpieczenia, a nigdy deklaracja podatkowa (samowymiarowa). Wskazane problemy – jak się wydaje – wymagają bliższej analizy.

3. Deklaracja samowymiarowa jako podstawa wydania administracyjnego tytułu wykonawczego

Można przyjąć, że konsekwencją przyjętego charakteru deklaracji samowymiarowej jest to, iż z terminem jej złożenia wiąże się wymagalność zobowiązania i termin zapłaty. Oznacza to, że niewykonanie w całości lub części zobowiązania wynikającego z deklaracji powoduje przekształcenie się niezapłaconej kwoty w zaległość podatkową⁸.

Należy zatem zapytać, czy wskazany wyżej charakter deklaracji samowymiarowej sprawia, że kreuje ona wymagalność zobowiązania z tym skutkiem, iż może stanowić podstawę wszczęcia postępowania administracyjnego, i to egzekucji świadczeń pieniężnych.

W piśmiennictwie zwraca się uwagę, że nie wnikając w istotę deklaracji (oraz innych informacji, zgłoszeń, zeznań), dopiero z mocy art. 3a

⁷ Tamże, s. 47.

⁸ Tamże, s. 5.

§ 2 pkt 1 u.p.e.a.⁹ podstawą egzekucji administracyjnej jest także deklaracja podatnika lub płatnika w zakresie zobowiązań powstałych między innymi w sytuacji wskazanej w art. 21 § 1 pkt 1 i 2 o.p. Ten ostatni przepis prawa określa sytuację, w której zobowiązanie powstaje z dniem „zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania”. Artykuł 3a u.p.e.a. pozwala na egzekwowanie powyższych należności w trybie egzekucji administracyjnej, mimo że wynikają one z deklaracji samowymiarowej, a nie z decyzji administracyjnej *sensu stricto*, jeżeli zostaną spełnione jednocześnie dwie przesłanki:

1) wierzyciel przed wszczęciem postępowania musi przesłać upomnienie zobowiązanemu, o którym mowa w art. 15 § 1 cyt. ustawy,

2) w deklaracji zeznaniowej zamieszczono klauzulę zawierającą pouczenie, że stanowi ona podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego (art. 3a § 2 pkt 1 i 2 u.p.e.a.)¹⁰.

W dalszych rozważaniach interesuje nas pytanie o sposób i tryb zabezpieczenia hipotecznego świadczenia pieniężnego określonego w deklaracji samowymiarowej, w sytuacji gdy na podstawie tej właśnie deklaracji zostaje wystawiony administracyjny tytuł wykonawczy. Poszukiwanie odpowiedzi musi oczywiście uwzględniać uregulowanie zawarte w przepisie art. 35 § 2 pkt 2 o.p., według którego hipoteka przymusowa powstaje przez dokonanie wpisu do księgi wieczystej na podstawie tytułu wykonawczego, jeżeli może być on wystawiony na podstawie przepisów o postępowaniu w egzekucyjnym w administracji, bez wydania decyzji wskazanej w pkt 1 § 2 cyt. przepisu. Na możliwość taką wskazuje właśnie przepis art. 3a § 1 pkt 1 u.p.e.a.

Problem jednak w tym – jak się wydaje – że hipoteka przymusowa może mieć charakter hipoteki przymusowej zwykłej oraz hipoteki przymusowej kaucyjnej. Zwykle charakteru wspomnianej hipoteki w praktyce nie odróżnia się, przyjmując niemal powszechnie, że zabezpieczenie zobowiązań podatkowych następuje na podstawie art. 35 § 2 pkt 2 o.p. przez wpis hipoteki przymusowej¹¹. Godne odnotowania jest stanowisko

⁹ Art. 3a § 1 u.p.e.a. został zmieniony przez ustawę z dnia 14 listopada 2003 r. (Dz.U. Nr 217, poz. 2124), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2004 r.

¹⁰ Z. L e o Ń s k i, [w:] R. H a u s e r, Z. L e o Ń s k i, *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2004, s. 32-33.

¹¹ J. D z w o n k o w s k i, *Samowymiar...*, s. 50.

prezentowane przez J. Pisulińskiego. Według tego autora, który rozważany problem podjął na tle regulacji przepisu art. 26 ust. 2 cyt. ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, hipoteka przymusowa, wpisana zgodnie z przytoczonym uregulowaniem na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego, może mieć także charakter hipoteki przymusowej kaucyjnej, jeżeli tytuł wykonawczy został wystawiony na podstawie deklaracji rozliczeniowej, złożonej przez płatnika składek (art. 3a § 1 pkt 3 u.p.e.a.)¹². Zobowiązanie do zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne powstaje z mocy prawa. Do wystawienia tytułu wykonawczego przez ZUS na podstawie deklaracji rozliczeniowej dojdzie wówczas, gdy stwierdzone zostanie, że kwota wskazana w deklaracji nie została zapłacona w całości. Istnienie zaległości i jej wysokość może zostać stwierdzona dopiero po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, w wyniku którego zostanie wydana decyzja określająca wysokość należności z tytułu składek¹³.

Poszukiwanie odpowiedzi co do charakteru hipoteki przymusowej, wpisanej w księdze wieczystej na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego, wydanego na podstawie deklaracji samowymiarowej, stanowi dalszy ciąg podjętych rozważań.

4. Treść i granice wniosku o wpis hipoteki przymusowej na podstawie tytułu wykonawczego, wystawionego w wyniku deklaracji samowymiarowej (rozliczeniowej)

Zgodnie z art. 626⁸ § 1 k.p.c., wpis hipoteki przymusowej (art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece) dokonywany jest na wniosek i w jego granicach. Z mocy § 2 art. 626⁸ k.p.c., rozpoznając wniosek o wpis, sąd bada jedynie treść i formę wniosku.

Niemal powszechną praktyką wnioskodawców jest precyzowanie żądania w przedmiocie dokonania wpisu hipoteki przymusowej zwykłej w określonej kwocie. Oczywiście treść wniosku ogranicza się wyłącznie do sformułowania: „wnosi o wpis hipoteki przymusowej w kwocie.... z odsetkami ustawowymi...”. Wskazanie we wniosku na wpis konkretnej kwoty powszechnie sądy rejonowe traktują jako żądanie wpisu hipoteki

¹² J. Pisuliński, *Hipoteka kaucyjna*, s. 220.

¹³ Tamże, s. 220, przyp. 148.

przymusowej zwykłej. Również powszechnym zjawiskiem wnioskodawców jest pomijanie w treści wniosku żądania co do wskazania konkretnego dokumentu dołączonego do wniosku jako mającego stanowić podstawę dokonanego wpisu. Po prostu dołączone do wniosku dokumenty (dokument) traktują jako typowe załączniki pozostawione do „dyspozycji” sądu.

W omawianych sprawach dołączonymi do wniosku są następujące dokumenty:

1) administracyjny tytuł wykonawczy wydany na podstawie deklaracji samowymiarowej (rozliczeniowej) podatnika (płatnika), czego dowodem jest „wypełnienie” druku tego tytułu w rubryce 30 pkt 2 przez zakreślenie stosownej kratki. Tytuł ten wystawiony jest na nazwisko samego podatnika bądź również na nazwisko współmałżonka, jeżeli żądanie wniosku dotyczy dokonania wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej małżonków, według treści ujawnionej w dziale drugim księgi wieczystej;

2) administracyjny tytuł wykonawczy oraz decyzja wymiarowa uprawnionego organu podatkowego, ustalająca wysokość zobowiązania podatkowego podatnika. Adresatem decyzji jest wyłącznie podatnik. Kwota podatku wskazana w tej decyzji stanowi zarazem wysokość żądania wniosku o wpis hipoteki przymusowej. Jednakże w tym drugim wypadku tytuł wykonawczy wystawiony jest nie na podstawie dołączonej decyzji (rubryka 30 pkt 1 wzoru tytułu), tylko na podstawie deklaracji samowymiarowej podatnika, o czym świadczy „wypełnienie”, „zakreślenie” pkt 2 rubryki 30 wzoru tytułu i pozostawienie niewypełnionej rubryki 30 pkt 1 (przeznaczonej właśnie na ujawnienie decyzji jako podstawy wystawionego tytułu wykonawczego).

Nie można nie zauważyć, że dołączone decyzje najczęściej zawierają jedynie dowód ich doręczenia adresatowi (podatnikowi), nie zawierają natomiast żadnej klauzuli (odnośnie do stwierdzenia jej nieprawomocności bądź prawomocności – ostateczności). Jeżeli decyzja zawiera klauzulę, to uwidocznione jest odręcznym pismem sformułowanie „decyzja prawomocna”, bez wskazania daty prawomocności (ostateczności) oraz daty nadania tej klauzuli. Klauzula nie zawiera żadnego podpisu upoważnionego pracownika organu. Dołączone decyzje niejednokrotnie pozbawione są w ogóle daty ich wydania;

3) dwa dokumenty jako załączniki: administracyjny tytuł wykonawczy wystawiony na podstawie deklaracji samowymiarowej i nieprawomocna decyzja ustalająca wysokość zobowiązania podatkowego z klauzulą „decyzja nieostateczna”. W obu wypadkach treść wniosku odnosi się do żądania wpisu hipoteki przymusowej w określonej kwocie, bez wskazania we wniosku dokumentu, na podstawie którego wpis ma nastąpić. Tytuł wykonawczy w rubryce 30 wzoru nie jest w ogóle wypełniony. Wnioskodawca uważa chyba, że skoro dołączył również decyzję, to zwolniony jest z wypełnienia rubryki 30;

4) tytuł wykonawczy w rubryce 30 nie został w ogóle wypełniony (pkt 1 i 2), ale do tytułu dołączono deklarację samowymiarową wydaną „za zgodność” z oryginałem, z klauzulą poświadczeniową organu, do którego deklaracja została złożona.

Zakres badania treści wniosku w ramach kognicji sądu, wskazanej w art. 626⁸ § k.p.c., w praktyce postępowania pierwszoinstancyjnego jest bardzo ograniczony, ale zarazem dyskusyjny. Najczęściej brak jest takiej kognicji. Sądy koncentrują swoją kognicję wyłącznie na „badaniu treści i formy dołączonych dokumentów”.